

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

від 27 листопада 2020 року

Хмельницький

№72/14-рк/к

Про припинення дій, що містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції

Адміністративна колегія Південно-західного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – адміністративна колегія Відділення), розглянувши матеріали дослідження діяльності комунального підприємства по експлуатації теплового господарства "Тепловик" Старокостянтинівської міської ради на ринках з виробництва, транспортування чи постачання теплової енергії, що було проведено на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 12.08.2020 року №13-01/824,

ВСТАНОВИЛА:

- (1) Основні правові засади діяльності суб'єктів господарювання у сфері теплопостачання та захисту прав споживачів визначаються, зокрема, Законами України "Про теплопостачання" (далі – Закон про теплопостачання), "Про житлово-комунальні послуги", Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 року № 630 (далі – Правила надання послуг), Правилами надання послуг з постачання теплової енергії і типових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 830 (далі – Правила постачання теплової енергії).
- (2) Законом про теплопостачання передбачено, що державна політика у сфері теплопостачання базується на принципах формування цінової та тарифної політики, забезпечення захисту прав та інтересів споживачів, взаємної відповідальності суб'єктів відносин у сфері теплопостачання за якісне постачання теплової енергії та своєчасну її оплату, встановлення відповідальності суб'єктів теплопостачання за порушення законодавства у сфері теплопостачання.
- (3) Згідно із Законом про теплопостачання:
 - споживач теплової енергії – фізична або юридична особа, яка використовує теплову енергію на підставі договору;
 - постачання теплової енергії (теплопостачання) – господарська діяльність, пов'язана з наданням теплової енергії (теплоносія) споживачам за допомогою технічних засобів транспортування та розподілом теплової енергії на підставі договору.
- (4) Відповідно до статті 24 Закону про теплопостачання споживач теплової енергії має право, зокрема, на отримання інформації щодо якості теплопостачання, тарифів, цін, порядку оплати, режимів споживання теплової енергії, отримання обсягів теплової енергії згідно з параметрами відповідно до договорів та стандартів.

- (5) Основними обов'язками споживача теплової енергії є, зокрема:
 - здійснювати щомісячно оплату тепlopостачальній організації за фактично отриману теплову енергію (стаття 19 Закону про тепlopостачання);
 - своєчасне укладення договору з тепlopостачальною організацією на постачання теплової енергії (стаття 24 Закону про тепlopостачання);
 - додержання вимог договору та нормативно-правових актів (стаття 24 Закону про тепlopостачання).
- (6) Відповідно до статті 25 Закону про тепlopостачання, тепlopостачальні, теплотранспортні і теплогенеруючі організації зобов'язані:
 - при зміні тарифів/цін на теплову енергію повідомляти споживача письмово або в засобах масової інформації в порядку, встановленому законодавством (стаття 25 Закону про тепlopостачання);
 - забезпечувати надійне постачання обсягів теплової енергії відповідно до умов договору та стандартів.
- (7) Відповідно до статті 5 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" (у редакції від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII) (далі – Закон № 2189) до комунальних послуг, зокрема, належать послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води.
- (8) Відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги, регулюються Правилами надання послуг, зі змінами, та Правилами постачання теплової енергії.
- (9) Відповідно до Правил надання послуг, зі змінами, споживачеві послуги з централізованого опалення надаються згідно з договором, що оформляється на основі типового договору про надання відповідних послуг.
- (10) Територіальними межами ринку надання послуг з централізованого опалення та постачання гарячої води є межі розташування теплових мереж, які знаходяться у володінні та користуванні КП "Тепловик" - м. Старокостянтинів.
- (11) Основними споживачами послуг на зазначених ринках є фізичні та юридичні особи, які попередньо уклали з комунальним підприємством по експлуатації теплового господарства "Тепловик" Старокостянтинівської міської ради (далі – КП "Тепловик", Підприємство) договори про надання послуги з централізованого опалення, постачання гарячої води та які отримують послуги з централізованого опалення від даного Підприємства внаслідок того, що системи теплозабезпечення їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до теплових мереж Підприємства..
- (12) Надання послуг з централізованого опалення полягає у необхідності транспортування теплової енергії із застосуванням певних інженерних мереж. Згідно із статтею 5 Закону України "Про природні монополії", послуги з транспортування теплової енергії віднесені до сфери діяльності суб'єктів природної монополії.
- (13) Підприємство внесено до зведеного Переліку суб'єктів природних монополій по Хмельницькій області за № 23 на ринку транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.
- (14) Підприємство постачає спеціальними мережами та продає споживачам послугу з централізованого опалення, здійснюючи таким чином діяльність на ринку централізованого тепlopостачання.
- (15) Відповідно до статті 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції", статей 7, 17 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605, встановлено, що становище КП "Тепловик" продовж 2019 та в поточному 2020 році на ринку послуги централізованого опалення та постачання гарячої води в територіальних межах розташування теплових мереж м. Старокостянтинів має ознаки монопольного.

- (16) Відповідно до статті 1 Закону № 2189, що був введений в дію у повному обсязі з 01.05.2019 року, виконавець комунальної послуги – суб'єкт господарювання, що надає комунальну послугу споживачу відповідно до умов договору.
- (17) Прикінцевими та перехідними положеннями Закону № 2189, зі змінами, було передбачено, що від моменту введення в дію Закону № 2189 (01.05.2019) до моменту укладення між виконавцями комунальних послуг та співвласниками багатоквартирних будинків договорів про надання послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води (01.05.2020), чинні договори про надання послуг з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, укладені до введення в дію цього Закону № 2189 (тобто до 01.05.2019), зберігають чинність на умовах, визначених такими договорами, до дати набрання чинності договорами про надання відповідних комунальних послуг, укладених за правилами, визначеними Законом № 2189.
- (18) Тобто, договори про надання послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води мали бути укладені між споживачами та виконавцями комунальних послуг протягом одного року з дати введення в дію Закону № 2189 (тобто до 01.05.2020).
- (19) Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)" до Закону № 2189 були внесені зміни, згідно з якими не пізніше як протягом п'яти місяців з дня завершення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), передбачених карантинном, встановленим Кабінетом Міністрів України, співвласники багатоквартирних будинків незалежно від обраної ними форми управління багатоквартирним будинком зобов'язані прийняти рішення про модель організації договірних відносин з виконавцями комунальних послуг, а виконавці комунальних послуг – укласти з такими співвласниками договори про надання відповідних послуг відповідно до обраної співвласниками моделі організації договірних відносин. У разі якщо співвласники багатоквартирного будинку не прийняли рішення про вибір моделі організації договірних відносин з виконавцем комунальної послуги протягом п'яти місяців з дня завершення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), між виконавцем та кожним співвласником укладається індивідуальний договір про надання комунальної послуги.
- (20) Отже, обов'язок укладення між виконавцем комунальної послуги та співвласником багатоквартирного будинків нових договорів про надання послуг з постачання теплової енергії та постачання гарячої води відтермінується до завершення заходів щодо запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19).
- (21) З огляду на вищенаведене, до моменту укладення нових договорів про надання послуги з постачання теплової енергії, споживачам категорії населення нарахування плати за послуги з централізованого опалення здійснюватиметься відповідно до договорів, укладених до 01.05.2019.
- (22) Відповідно, до таких споживачів застосовуватимуться тарифи на послуги з централізованого опалення, встановлені уповноваженими органами до 01.05.2019.
- (23) Відповідно до пункту 5 Правил постачання теплової енергії виконавець забезпечує постачання теплоносія відповідно до цих Правил та умов договору про надання послуги з постачання теплової енергії.
- (24) Відповідно до пункту 32 Правил постачання теплової енергії ціною (вартістю) послуги є встановлений відповідно до законодавства тариф на теплову енергію для споживача, який визначається як сума тарифів на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії.
- (25) Відповідно до пункту 49 Правил постачання теплової енергії виконавець зобов'язаний, зокрема:
- готувати та укладати із споживачем договір про надання послуги відповідно до обраної споживачем моделі договірних відносин;

- без додаткової оплати надавати в установленому законодавством порядку необхідну інформацію про ціни/тарифи, загальну вартість місячного платежу, структуру ціни/тарифу, норми споживання та порядок надання відповідної послуги, а також про її споживчі властивості та іншу інформацію, передбачену законодавством.
- (26) Відповідно до пункту 10 Правил постачання теплової енергії, способами, що гарантують доведення інформації до споживача, є розміщення оголошень на офіційному веб-сайті виконавця (за наявності), у під'їзді на дошці оголошень (за наявності) та в особистому електронному кабінеті споживача (за наявності) або інформування споживача за допомогою засобів зв'язку, електронної пошти, номер/адресу яких зазначено споживачем у договорі.
- (27) До споживачів у багатоквартирному будинку така інформація додатково доводиться шляхом розміщення відповідних оголошень на дошках оголошень, що розташовані у місцях загального користування такого будинку або на його прибудинковій території.
- (28) Отже, нормативно-правовими актами передбачені обов'язки виконавців комунальних послуг у частині інформування споживачів про порядок надання відповідних послуг, їх оплату та з організації укладення відповідних договорів.
- (29) Відповідно до законодавства тарифи на комунальні послуги (послуги з централізованого опалення/послуги з постачання теплової енергії) встановлюються органами місцевого самоврядування та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП).
- (30) Постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1082 "Деякі питання нарахування (визначення) плати за теплову енергію та послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води для споживачів у зв'язку зі зміною ціни природного газу" (далі – Постанова № 1082) внесені зміни до Правил надання послуг, відповідно до яких теплопостачальним організаціям (виконавцям) надано право змінювати розмір нарахованої споживачам плати за послуги з централізованого опалення у разі зміни для них ціни природного газу, що використовується для виробництва теплової енергії та надання відповідної послуги.
- (31) Пунктом 50 Правил надання послуг, встановлено, що у разі зміни для виконавця протягом опалювального сезону ціни природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), що використовується для виробництва теплової енергії та надання послуг з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води, виконавець відповідних послуг може прийняти рішення щодо зміни розміру нарахувань за послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води для споживачів. Підставою для зміни розміру нарахувань за послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води є умова, коли ціна природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), придбаного виконавцем у відповідному місяці опалювального сезону, є нижчою від ціни природного газу (без урахування зміни тарифів на послуги з транспортування та розподілу природного газу, торговельної надбавки (націнки) постачальника), що врахована у структурі тарифів на теплову енергію та відповідно тарифів на послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, встановлених уповноваженими органами.
- (32) Листом від 25.09.2020 року №702 Підприємство повідомило, що послуги надавалися відповідно до рішень виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради від 08.11.2018 року №355. Цим рішенням з 01.12.2018 року, зокрема були встановлені тарифи на теплову енергію для населення на рівні 1446,81 грн/Гкал (без ПДВ), та для бюджетних установ та інших споживачів на рівні 1591,49 грн/Гкал (без ПДВ).
- (33) При цьому в тарифах на теплову енергію, витрати на паливо, були розраховані з урахуванням ціни на природний газ, що становила **8385,48** грн. за 1000 куб.м.
- (34) Відповідно до інформації КП "Тепловик", закупівля природного газу (грн. за 1000 куб.м.) здійснювалась по цінам наведеним у таблиці 1.

Таблиця 1

№ п/п	період	для населення	для бюджетних установ	для інших споживачів
1	з 1.11.2018 по 30.04.2019	8361,85	8361,85	8361,85
2	з 1.05.2019 по 31.05.2019	8090,87	8090,87	8090,87
3	з 1.06.2019 по 30.06.2019	7567,54	7567,54	7567,54
4	з 1.07.2019 по 31.07.2019	6789,68	6789,68	6789,68
5	з 1.08.2019 по 31.08.2019	6487,12	6487,12	6487,12
6	з 1.09.2019 по 30.09.2019	6295,23	6295,23	6295,23
7	з 1.10.2019 по 31.10.2019	6030,18	6030,18	6030,18
8	Листопад 2019	6781,67	6781,67	6781,67
9	Грудень 2019	6034,90	6034,90	6034,90
10	Січень 2020	6772,99	6772,99	6772,99
11	Лютий 2020	5930,59	5930,59	5930,59
12	Березень 2020	5268,19	5268,19	5268,19
13	Квітень 2020	4669,39	4669,39	4669,39
14	Травень 2020	3923,86	2879,85	2879,85
15	Червень 2020	3763,73	3763,73	3763,73
16	Липень 2020	4010,03	4010,03	4010,03
17	Серпень 2020	4827,98	4827,98	4827,98
18	Вересень 2020	6435,78	6435,78	6435,78
19	Жовтень 2020	6435,78	6435,78	6435,78

- (35) Таким чином, протягом III кварталу 2019 року та 10 місяців 2020, закупівельна ціна на газ, якій є основною складовою тарифів на теплову енергію, була меншою на 23-123 відсотка, ніж ціна, яка була закладена у тарифи.
- (36) Водночас, як свідчить наявна в територіальному відділенні інформація, наразі Підприємством не вживало належних заходів щодо здійснення перерахунків нарахувань плати споживачам за теплову енергію, послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води у зв'язку зі зміною для них ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019/2020 років.
- (37) Частиною першою статті 5 Закону України "Про природні монополії" передбачено, що відповідно до цього Закону регулюються сфери діяльності суб'єктів природних монополій, зокрема транспортування теплової енергії.
- (38) Відповідно до статті 6 Закону України "Про природні монополії" до суміжних ринків, що регулюються відповідно до цього Закону, належать виробництво теплової енергії (крім випадків, коли вона використовується виключно для внутрішньовиробничих потреб) в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється умовами та правилами здійснення підприємницької діяльності з виробництва теплової енергії (ліцензійними умовами) та постачання теплової енергії.

- (39) Враховуючи зазначене, бездіяльність КП "Тепловик" у вигляді нездійснення зміни розміру нарахувань плати споживачам за теплову енергію, послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води у зв'язку зі зміною ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019/2020 років, містить ознаки порушень, передбачених частиною першою статті 13 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (40) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції" органи Комітету мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.
- (41) Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції" за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Враховуючи викладене, з метою усунення причин виникнення порушення та умов, що йому сприяють, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", Південно-західне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України надає комунальному підприємству по експлуатації теплового господарства "Тепловик" Старокостянтинівської міської ради такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Забезпечити у встановленому порядку здійснення перерахунків нарахувань плати споживачам за теплову енергію, послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води у зв'язку зі зміною ціни природного газу протягом опалювального періоду 2019/2020 років.
2. Забезпечити публічне інформування споживачів про зменшення плати за послуги з постачання теплової енергії під час укладення договорів про надання послуги з постачання теплової енергії/гарячої води (замість договорів про надання послуг з централізованого опалення/централізованого постачання гарячої води)та умови укладення таких договорів.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Південно-західне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у місячний строк з дня їх отримання.

Голова адміністративної колегії
Голова відділення

Олег ФЕДОРЧУК